

Azərbaycan diplomatiya və xarici siyasət müstəvisində ələ bir statusa yiyələnib ki, tərəfdaşlarla münasibətlər və ikitərəfli əməkdaşqla yanaşı, regional əlaqələrə də xüsusi diqqət yetirir. Yeni dövrün strateji məqsədləri isə aydındır. Bu məqsədlər sırasında ölkəmizin müstəqil siyasət kursu mühüm yer tutur.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin iştirakı ilə ADA Universitetində "Yeni dünya nizamına doğru" mövzusunda keçirilən beynəlxalq forum son günlərin ən əhəmiyyətli və maraqlı yeniliklərindən oldu. Belə beynəlxalq tədbirlərə evsahibliyi etməsi, aparılan müzakirələr Azərbaycanın öz mövqelərini dünya ictimaiyyətinə təqdimatına imkan yaradır.

"Yeni dünya nizamına doğru" mövzusunda keçirilən tədbirdə də müxtəlif ölkələrin nümayəndələri, ekspertlər, diplomatlar, akademiklər bir araya gəlmişdilər. Bu, istər siyasi, istər iqtisadi, istərsə də akademik sahədə gələcək əməkdaşlıq üçün geniş imkanlar yaradır. Belə mövzular dünya miqyasında aktuallığını saxlayan və dəyişən qlobal trendlərlə bağlı məsələlərdir. Forumlar vasitəsilə iştirakçılar müxtəlif baxış bucaqlarını bölüşür, yeni konseptlər irəli sürürlər. Azərbaycan üçün prioritet olan dövlətimizin ərazi bütövlüyü, suverenliyi, regionun enerji təhlükəsizliyi, nəqliyyat dəhlizləri kimi mövzular beynəlxalq gündəmdə də xüsusi yer tutur. Ona görə də belə tədbirlər müvafiq məsələlərin beynəlxalq səviyyədə daha çox dəstək qazanması baxımından faydalıdır.

Forumun ADA Universitetində keçirilməsi isə təsadüfi deyil. Bu yüksək səviyyəli təşkilatçılıq həm universitetin beynəlxalq aləmdə nüfuzunu gücləndirir, həm də Azərbaycanı intellektual və akademik dialoqlar üçün mühüm platforma kimi təqdim edir.

Sülh mümkündür, Ermənistan buna doğru real addımlar atsa

Müzakirələr hər zamankı kimi yenə kifayət qədər səmərəli keçdi, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev təxminən üç saat ərzində ayrı-ayrı ölkələrin təmsilçilərinin ünvanladığıları sualları cavablandırdı, müxtəlif məsələlərlə bağlı dövlətimizin mövqeyini ortaya qoydu.

Dövlətimizin başçısının suallara cavablarında ən diqqətçəkən məqamlardan biri Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün, suverenliyinin bərpasından sonra regionun integrasiyası Ermənistanla münasibətlərin inkişafı ilə bağlı idi. Bu məsələyə münasibətlə bağlı bir daha nəzərə çatdırıldı ki, Ermənistan sülh prosesi və Cənubi Qafqazın integrasiya olunmamış vəziyyəti hazırda ön plandadır. Sülh sazişi imzalanmadıqca ciddi əməkdaşlığın baş verməsi mümkün görünməsə də, Azərbaycan qarşılıqlı etimadın artırılması üçün mərhələli və pragmatik addımlara açıqdır. Ermənistan sülh sazişinin imzalanması üçün Azərbaycanın irəli sürdüyü bəlli şərtləri qəbul etməlidir. Bununla belə, hazırda Ermənistanda həm aktiv, həm də passiv revanşist qruplar mövcuddur və onlar yenidən hərbi qarşıdurma riski yaratmaqdadırlar. Ermənistanın bəzi dövlətlərdən pulsuz ölümçül silahlar əldə etməsi də gələcəkdə gərginlik ehtimalını artırır. Eyni zamanda, münacişə başa çatdığı halda Minsk qrupunun hüquqi olaraq ləğv edilməməsi meyli Ermənistanın niyyətlərinə dair suallar doğurur. Azərbaycan Prezidenti dedi: "Mən onları iki qrupa böldüm: 30 illik işğala görə məsuliyyət daşıyan fəal revanşistlər və guya konstruktiv yanaşma sərgiləməyə cəhd göstərən, lakin, əslində, eyni revanş və intiqam hissi ilə yaşayan bugünkü hökumət olan passiv revanşistlər. Onların ölümçül silahları almasının səbəbi də budur. Onlar bəzi silahları pulsuz əldə edirlər. Bu, onların Azərbaycana qarşı yeni hərbi əməliyyatları planlaşdırmaalarının səbəbidir. Bu səbəbdən onlar ATƏT-in Minsk qrupunun buraxılmasına dair bizim legitim təklifimizi qəbul etmək istəmirlər".

Ölkəmizin rəhbərinin regional inteqrasiya ilə bağlı suala cavabından həm beynəlxalq auitoriyanın, həm bütün region dövlətlərinin, həm də konkret olaraq Ermonistanın çıxarmalı olduğu əsas nəticələr budur ki, Azərbaycan regional proseslərdə passiv yox,

Haqlı tələb, qətiyyətli mövqe

Dünya növbəti dəfə Prezident İlham Əliyevin ədalətli çağırışlarına şahidlik etdi

fəal və etibarlı tərəfdaşdır. Region ölkələri arasında sıx qarşılıqlı əməkdaşlıq üçün konkret mexanizmlər və platformalar var, seçim onların əlindədir. Ermənistanla sülh də mümkündür, lakin rəsmi İrəvan buna doğru real addımlar atmalıdır.

Azərbaycan ABŞ ilə balanslı və qarşılıqlı hörmətə əsaslanan əməkdaşlıq istəyir

Prezident İlham Əliyevin suallara cavabları Azərbaycan-ABŞ münasibətləri xüsusunda da son dərəcə açıq və detallı baxışı əks etdirdi. Dövlətimizin rəhbəri belə bir mövqeyi ifadə etdi ki, ABŞ-də respublikaçı administrasiyalar dövründə - xüsusilə də Prezident Corc Buş və Donald Trampın zamanında - Azərbaycanla münasibətlər daha sabit, etibarlı və strateji xarakter daşıyıb. Bu dövrlərdə Azərbaycanın Əfqanıstan və İraqda həyata keçirilən antiterror fəaliyyətinə dəstəyi və logistik rolu da xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Bu, Prezident Buş hökuməti tərəfindən yüksək qiymətləndirildi. Bayden-Blinken komandası isə ölkəmizin maraqlarına zidd siyasətlə münasibətləri böhran həddinə çatdırıb. Azərbaycana qarşı "907-ci düzəliş"in yenidən tətbiqi, Ermənistanın birtərəfli şəkildə dəstəklənməsi, bu ölkəyə müxtəlif istiqamətlərdə, o cümlədən hərbi yardımlar, USAID-in tərxi-batçı fəaliyyəti və ABŞ Dövlət Departamenti tərəfindən Azərbaycana qarşı yönəldirilən media kampaniyaları buna nümunədir. Dövlətimizin başçısı çıxışında bildirdi ki, bizim Bayden-Blinken komandasına etimad səviyyəmiz sıfıra bərabər idi: "Münasibətlərimiz dərin böhran içərisində idi. ...Qafqazda ayırıcı xətlər çəkmək, Azərbaycanı təcrid etmək, bizə qarşı ayrı-seçkilik etmək, Azərbaycan haqqında şayiələr yaymaq cəhdləri oldu. Bayden-Blinken komandası hakimiyyətdən gedən kimi, Azərbaycana qarşı bütün bu insinuasiyalar dərhal dayandırıldı".

Cənab İlham Əliyevin Azərbaycan-ABŞ münasibətləri ilə bağlı suala cavabından belə bir qənaət hasil oldu ki, artıq Tramp administrasiyası ilə ilkin təmaslar başlayıb və münasibətlərin normallaşması istiqamətində irəliləyişlər var. Digər təfərrüatları ilə birgə bu cavabın mahiyyəti belə bir mesaj verir ki, Azərbaycan ABŞ ilə balanslı və qarşılıqlı hörmətə əsaslanan əməkdaşlıq istəyir, amma birtərəfli təzyiqləri də əsla qəbul etmir.

Enerji diplomatiyasının lideri

Azərbaycan Prezidentinin forum iştirakçılarının suallarına cavabları ölkəmizin müasir enerji diplomatiyasındakı lider mövqeyinin və rolunun müəyyənləşdirilməsi, enerji sahəsin-

dəki imkanlarının təqdimatı, həm Avropaya, həm daha geniş beynəlxalq ictimaiyyətə bir neçə əsas strateji təzisin ünvanlanması baxımından da böyük maraq doğurur. Dövlətimizin rəhbəri konkret faktlar əsasında Azərbaycanın etibarlı və strateji enerji tərəfdaşlığını bir daha diqqətə çatdırdı. Hazırda həyata keçirilən layihələr, o cümlədən "yaşıl enerji" layihələri sayəsində yaranacaq yeni potensiala diqqət yönəldti. Azərbaycan texniki, kommersiya və strateji baxımdan Avropanın enerji təhlükəsizliyi üçün əsas iştirakçı rolu qeyd edildi. Eyni zamanda bu istiqamətdə münasibətlərin gələcəkdə daha da nizamlı şəkildə inkişafı üçün Avropa qarşısında iki əsas tələbi aktuallaşdırdı. Bunlardan birincisi, maliyyələşmə siyasətinə düzəlişdir. Belə ki, bəzi layihələrə dəstəyi dayandırmış Avropanın bir çox maliyyə təsisatları öz yanaşmalarını yenidən nəzərdən keçirməlidirlər. Avropa daha çox qaz istəyirsə, infrastrukturun genişlənməsi üçün kredit imkanlarını açmalıdır. Faydalı qazıntılara tətbiq edilən embargo aradan qaldırılmalıdır.

Digər bir məsələ isə uzunmüddətli müqavilələrlə bağlıdır. Çünki 2050-ci il karbon neytrallığı hədəfi ilə qısa dövr qaz tələbatı arasında ziddiyyət mövcuddur. Bu isə haqlı olaraq "Əgər qazı bizdən əldə etməsəniz, onda mən niyə sərmayə yatırmalıyam və ya nəyə görə sizin bazarınıza əsas bazar kimi baxmalıyam?" argumentini aktuallaşdırır. Avropa bazarı ölkəmiz üçün hələ də əsas prioritet olsa belə, onun qeyri-müəyyənliyi Azərbaycanı Şərq və Cənub bazarlarına baxmağa sövq edir. Buradan çıxan əsas nəticə budur ki, əgər Avropa İttifaqı uzunmüddətli müqavilələr imzalamazsa, Azərbaycan öz qaz resurslarını başqa istiqamətlərə yönəldə bilər. Eyni zamanda Avropa Komissiyasındakı bəzi dairələr də Qafqazı sevdiklərinə və sevmədiklərinə bölməyə çalışaraq münasibətlərə xələl gətirməməlidirlər: "Bəli, qanunvericilik, qaydalar, prosedurlar, qarşılıqlı bağlantılar və bütövlükdə, qiymət baxımından, Avropa İttifaqının bazarı premium hesab edilir. Lakin başqa bazarlara nəzər salsaq, qonşuluğumuzda Azərbaycan qazına tələbat var. Biz təkcə Qərbə deyil, həmçinin Şərqə və Cənuba baxa bilərik. Beləliklə, bu, Azərbaycanın qaz sənayesinin gələcək inkişafı, Avropanın enerji təhlükəsizliyi üçün vacibdir", - Azərbaycan Prezidenti forumdakı çıxışında qeyd etdi.

Prezident İlham Əliyev Türkdövlətləri Təşkilatının gələcək fəaliyyət perspektivləri barədə fikirlərini də bölüşdü, çox güman ki, gələən ay TDT ölkələrinin dövlət başçılarının ikinci qeyri-rəsmi Zirvə görüşünün keçirilməsinin, sonra isə Azərbaycanda rəsmi Zirvə toplantısının təşkil ediləcəyinin anonsunu verdi: "Türkdünyasında ölkələr arasında münasibətlər bizim üçün çox vacibdir. Bizim üçün bu, xarici siyasətimizin əsas prioritetlərindən biridir. Bizi tarix, etnik köklər, dil oxşarlıqları, mədəniyyət və adət-ənənələr birləşdirir və biz təşkilatı daha güclü və nəticəyə yönələn təşkilat kimi görmək istəyirik. Bu məqsədlə Azərbaycan əlindən gələni edir. Düşünürəm ki, üzv dövlətlər arasında qarşılıqlı fəaliyyət baxımından çox yaxşı mühit var. Mən üzv dövlətlər arasında ikitərəfli qaydada bütün bunları yaxından izləyirəm və görürəm ki, həm ikitərəfli, həm çox-tərəfli qaydada heç bir narazılıq yox-

Rusiya-Ukrayna münaqişəsinə gerçək yanaşma

Cənab İlham Əliyev Rusiya-Ukrayna arasındakı müharibə ilə bağlı da Azərbaycanın mövqeyini ortaya qoydu. Bir daha açıq şəkildə bildirdi

ki, Azərbaycan Ukraynanın ərazi bütövlüyünü, suverenliyini tanıyaraq dəstəkləyir. Ölkəmiz özü də uzun illər ərzində işğala məruz qaldığı üçün bu, ardıcıl və prinsipial mövqedir. Azərbaycan Prezidentinin iki ölkə arasında atəşkəslə bağlı realist yanaşması da böyük maraq doğurur və müharibə ilə bağlı populist çağırışlardan fərqli olaraq diqqəti real təhlükəsizlik və hərbi strategiya məsələlərinə cəlb edir. Çünki reallıq bundan ibarətdir ki, hazırda sülh çağırışları əsasən ritorik səciyyə daşıyır və atəşkəsin hansı anlamı ifadə etməsi, qoşunların təmas xəttinin necə qorunması, burada beynəlxalq sülhməramlıların olub-olmaması, atəşkəsin pozulması hallarına yol verilib-verilməməsi və digər bu kimi suallar ətrafındakı qeyri-müəyyənliyi ortadan götürmür.

İki ölkə arasında real sülh üçün hərbi və siyasi şərtlərin yetərinə təmin olunması lazımdır. Cənab İlham Əliyev Azərbaycan torpaqlarının Ermənistan tərəfindən işğalı dövründə Azərbaycan-Ermənistan təcrübəsi əsasında Ukrayna ilə Rusiya arasında dayanıqlı sülhün necə mümkün olacağına dair ciddi suallar qoydu və belə bir həqiqəti hər kəsin diqqətinə çatdırdı ki, real nizam-intizamın və siyasi iradənin olmadığı mühitdə sülh möhkəmlənmir. "Əfsuslar olsun ki, müharibələr yekun kapitulyasiya aktı olanda tamamlanır. Bizim Xorvatiyadan olan dostumuzun qeyd etdiyi kimi, onlar öz ərazisini azad etdi, sərhədə çıxdı və dayandı. Biz də eyni addımı atdıq. Öz sərhədimizə çıxıb dayandıq. Real dünyada müharibə bu cür bitir", - Azərbaycan Prezidenti bu məsələyə münasibətini bildirdi.

Türk Dövlətləri Təşkilatının gələcəyinə baxış

Prezident İlham Əliyev Türkdövlətləri Təşkilatının gələcək fəaliyyət perspektivləri barədə fikirlərini də bölüşdü, çox güman ki, gələən ay TDT ölkələrinin dövlət başçılarının ikinci qeyri-rəsmi Zirvə görüşünün keçirilməsinin, sonra isə Azərbaycanda rəsmi Zirvə toplantısının təşkil ediləcəyinin anonsunu verdi: "Türkdünyasında ölkələr arasında münasibətlər bizim üçün çox vacibdir. Bizim üçün bu, xarici siyasətimizin əsas prioritetlərindən biridir. Bizi tarix, etnik köklər, dil oxşarlıqları, mədəniyyət və adət-ənənələr birləşdirir və biz təşkilatı daha güclü və nəticəyə yönələn təşkilat kimi görmək istəyirik. Bu məqsədlə Azərbaycan əlindən gələni edir. Düşünürəm ki, üzv dövlətlər arasında qarşılıqlı fəaliyyət baxımından çox yaxşı mühit var. Mən üzv dövlətlər arasında ikitərəfli qaydada bütün bunları yaxından izləyirəm və görürəm ki, həm ikitərəfli, həm çox-tərəfli qaydada heç bir narazılıq yox-

dur. Eyni zamanda düşünürəm ki, hamımızın söyləri bugünkü sürətlə dəyişən dünyada kifayət deyil".

Azərbaycan Prezidenti TDT-ni mühüm qlobal iştirakçıya çevirmək firsətini əldən buraxmamaq üçün yubanmamalı olduğuunu vurğuladı: "...Biz daha çox çıxış etməli, daha fəal olmalı və qlobal məsələlərdə öz sözümüzü deməliyik. Bu halda yenə də coğrafiya, əhali nəzərə alınmalıdır. Hələ hərbi imkanları buraya əlavə etsək, hər şey aydın olar".

Dövlətimizin başçısının fikrincə, Türk Dövlətləri Təşkilatı ən azı Avrasiyanın nəhəng sahəsində qərarların qəbul edilməsi mərkəzinə çevrilməlidir.

Görmək istədiyimiz Cənubi Qafqaz

Dövlət rəhbərimiz qonşu Gürcüstanla əlaqələrin strateji mahiyyətinə də diqqət yönəldti. Hər iki ölkənin birlikdə Cənubi Qafqazı strateji əhəmiyyətli bölgəyə çevirdiklərini vurğuladı. Gürcüstanın yeni Baş nazirinin və Prezidentinin ilk xarici səfərlərinin məhz Azərbaycana olması da ölkələrimiz arasındakı münasibətlərin strateji səviyyəsini nümayiş edərən maraqlı faktlar, qarşılıqlı sadıqlıyın, dostluğun simvoludur. Bu baxımdan, Avropa İttifaqının regionun reallıqlarını və onun əsas aktorlarını görməzliyə vurması, Orta dəhlizlə bağlı müzakirələrdə Gürcüstanı tamamilə nəzərə almaması, bunun qarşılığında Ermənistanə yönəlmiş simpatiyası və onu dəhliz mövzusunda süni şəkildə daxil etməsi qəbulədilməz davranışdır. Ermənistan-Türkiyə və Ermənistan-Azərbaycan sərhədlərinin açılması məsələsi də Avropanın işi deyil. Avropa bu proseslərdən uzaq durmalıdır: "Bu gün biz avropalılara Mərkəzi Asiya ilə ələ qurmağa kömək edən müxtəlif imkanları yaratmışıq. Gürcüstanın dəniz limanları, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu, Azərbaycanın Ələt Limanı, Xəzər daşımaları - bütün bunlar nəqliyyat sahəsi üçün əhəmiyyətlidir. Bütün bunlar haqqında danışılır, bu layihələrə nə qədər vəsait yatırdığımız gözərdi edilir. Yalnız Türkiyə və Ermənistan, Ermənistan və Azərbaycan arasında sərhədlərin açılması haqqında danışılır. Bunun Avropaya nə aidiyyəti var? Bu, onların işi deyil. Türkiyə-Ermənistan, Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərində Avropa İttifaqı bu işlərdən nə qədər uzaq dursa, bir o qədər yaxşıdır".

Cənab İlham Əliyevin fikrincə, region ölkələrinin bir-birilə danışması üçün vasitəçilərə ehtiyac yoxdur. 28 illik Minsk qrupu təcrübəsi arzuolunmaz vasitəçiliyin iflası olub. Bu məsələ ilə bağlı dövlətimizin başçısı dedi: "Ona görə biz kiminə vasitəçi olmaq istədiyini eşidəndə bir az narahat oluruq. Gəlin bunu özümüz edək, biz bu regionda yaşayırıq. Azərbaycan olaraq biz Avropa təsisatları ilə yaxşı əlaqələrə malik olmaq istəyirik, xüsusilə də Avropa Komissiyası ilə. Ancaq bizim maraqlarımızın qurban verilməsi hesabına yox. Onların davamlı olaraq bizim daxili işlərimizə qarışması, cəmiyyətimizin müxtəlif seqmentlərinin maliyyələşdirilməsi, gənclərimizin beyinlərinin yuyulması, regionumuzda yaşayan xalqların zəhərlənməsi - bütün bunlar bizə lazımdır deyil. Budur bizim görmək istədiyimiz Cənubi Qafqaz". Daha sonra vurğulandı ki, Cənubi Qafqazın aparıcı dövlətləri olaraq Azərbaycan və Gürcüstan bu işdə məsuliyyəti öz üzərlərinə götürərək əməkdaşlıq etməlidirlər. Əlbəttə, burada Ermənistan da var və o, ancaq Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları ilə bağlı konstitusiyasına dəyişiklik edəcəyi təqdirdə bu prosesə qoşula bilər. Bu vaxt biz regionumuzda uzunmüddətli proqnozlaşdırıla bilən vəziyyətdən bəhs edə bilərik.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin ADA Universitetində keçirilən "Yeni dünya nizamına doğru" mövzusunda beynəlxalq forumdakı çıxışı, qlobal güc balanslarının dəyişdiyi bir dövrdə ölkəmizin beynəlxalq münasibətlərə baxışını və öz mövqeyini ifadə etməsi mühüm əhəmiyyət daşıyır. O, ədalətə əsaslanan beynəlxalq sistemə ehtiyac olduğunu vurğulamaqla, regional sabitlik, enerji təhlükəsizliyi və sülh təşəbbüslərində Azərbaycanın rolunu ön plana çıxardı. Bu çıxış, ölkənin artan geosiyasi əhəmiyyətinin və müstəqil xarici siyasət xəttinin bir daha nümayişi oldu.

İradə ƏLİYEVA,
"Azərbaycan"